

WAT VADER HARMEN VERTELT.

Ge vraagt mij wie daarginder in dat nette huisje woont; in dat aardige wit gepleisterde huisje met die groen bemoste pannen van onder, en het graauwe riet van boven gedekt; 't ligt er aardig niet waar, juist aan den grindweg; die twee appelboomen in vollen bloei voor de lage deur en vensters; dat blaauwe rookzuiltje, zoo als het uit den kleinen schoorsteen naar boven kringelt, 't geeft te zamen een mooi gezigt en ge vraagt wie daar woont, hê? Dat zal oude Harmen u zeggen.

Ja, dat zal ik u eens vertellen, want weetje, zonder grootspraak, daar woont mijn eigen dochter Geurtje. Kijk maar niet naar mijn oogen, want zie je, het gemoed schiet me altijd vol wanneer ik van Geurtje vertel. Wat voel je, zal ik eens veronderstellen wanneer je je kleinsten jongen boven op 't nokje van een dak ziet zitten. Wát zeg je...? maar dán als ie weêr behouden op den grond staat? Vat j'em?

Ik mag wel zeggen dat Geurtje, al is zij m'n eigen, een

mooi kind was. Haar moeder zei dikwijls tegen me: Harmen, zei ze dan, zie Geurtje eens, 't lijkt wel een rijke-lui's-kind: glanzig krulhaar, en alles zoo fijn en zoo blank, en zoo'n appelbloesem kleurtje, en oogen, man! wat mooi blaauwe oogen. — Ja Wimpke, zei *ik* dan, 'n mooi kind dat is ze, en jammer dat ze zuur roggebrood moet eten en werken met de schop of 't hakmes in de klei. En moeder Wimpke vond dat ook; maar zie, toen Geurtje grooter werd en d'r nog meer springers ook kwamen, toen dachten we aan geen rijke-lui's-kind meer, en Geurtje lustte 't roggenbrood best, en ze werkte in de klei, en heur glanzige haren werden wel rossig van de zon, maar, heur oogen, die bleven 'tzelfde. Versta je...?

Nu wou het geval — ik weet, wel 't was in 't jaar 50 — daar komt me zoo'n schildermeester in 't dorp, en zat er 'n poosje achter de kerk bij de sloot te teekenen met verf, van geweld, dat de kerk er op stond alsof 't niemendal was. Hij zat er van 's morgens tot 's avonds toe, en at boterhams uit z'n zak, en, als de kinders uit de school kwamen, dan wreef ie ze knevels onder d'r neuzen en smeerde ze rood op de wangen. Potsierlik!

Nu was 't den anderen dag dat ie bij ons aan kwam loopen. We zaten aan 't eten; ikke hier, de vrouw dáár, en Geurtje hier za'k maar zeggen. Gegroet zeidie; wij zeijen van 's gelijke, en ik sting op en gaf hem 'n stoel; maar, dat wou ie niet. Nu kwam 't eigenlijk voor den dag: de schildermesjeu had Geurtje gezien, en zei dat ze zoo mooi was, en zulke mooie oogen had, en, datie 'n dubbeltje gaf als ie 't kind — ze was toen zestien — op z'n papier mogt afschilderen. Moeder Wimpke wou 't niet; nee man! want, dan kwam Geurtje in de stad achter de glazen van 'n boekwinkel te hangen. Begrijp je?

Wimpke had gelijk en *ik* zei óók nee; maar de teekenmesjeu zou met kracht en geweld Geurtje in z'n boek hebben; en, achter 'n winkelglas kwam ze zeker niet; dát zaidie. Veel niet genoeg... eindelijk daar begon ie... achter de deeldeur; hij zat *hier* za'k is zeggen en dan stond Geurtje zóó in 't schuine. En wijlui, wij stonden er ook bij: Mooi oogen! zaidie dan; hierheen kijken; zóó; fijn neusje.... alzoó gekkigheid meer. Maar ze kwam d'r op óók; precies als levend. Toen 't af was, toen streek ie ze onder de kin en zei nóg wat, en kreeg z'n beurs en gaf haar tien stuivers. Wat ze lachte, en wijlui lachten ook en bedankten den schildermesjeu voor Geurtje en toen zaidie: g'en dag zamen, en tegen Geurtje: dag mooi bekske en niet te veel in de zon loopen. — Zoo ging ie.

Vier weken later, was 't kermis. Moeder had het geld van Geurtje in 'n papiertje gevouwen en in haar pepermunts doosje bewaard. Geurtje mogt er voor koopen wat ze wou; en — eer dat we 't gewaar werden had ze 'n spiegelkje gekocht, zoo'n kleintje van vijf stuivers; voor 't geen ze over had, kocht ze koek om aan de kleintjes te geven, kraakamandels voor moeder, 'n vuursteen bij 't slag voor mijn. Dat was aardig.

We hadden nooit geen spiegelkje in huis gehad, maar Geurtje had 'r nu een. Vat je? 't Was in 't jaar 50.

Van 't roggebrood — hoe 't kwam wisten we niet — kreeg Geurtje al heel gaauw pijn in de maag, en van 't werken als de zon schéén, dolheid in 't hoofd. Ze was te zwak, zei ze, om in 't land te werken, dan deejen de handen haar zeer.

De rentmeester van de *Uilenkamp* zei eens tegen me — dat was in 't jaar 53 — Harmen, zaidie, je dochter Geurtje is te zwak kind om hard te werken; je moet ze

maar op 't kasteel sturen, zaidie, dan kan ze de melkerij leeren, weetje. Asjeblieft rentmeester, zei ik, en nam de pet af.

Toen Geurtje naar 't kasteel ging, toen nam ze 't spiegelkje meê. Begrijp je?

't Was op 'n zondag achtermiddag dat Geurtje eens bij ons aan kwam. Moeder zag, en ik zag het ook, dat ze veel witter dan vroeger was, en ze had een rood lintje op de muts gekregen. Beter de kleur op je wang dan op de muts zei moeder zonder erg, en Geurtje wier toen zoo rood als 't lint op haar muts en later akelig bleek. Dat was raar.

Toen ik haar vroeg of de rentmeester nog al tevreden was over haar werk, toen — toen sloeg ze de oogen neêr en stotterde wat, en moeder en ik, we keken elkander is aan. 't Was wonderlik!

's Avonds bragten we Geurtje naar 't kasteel weêrom, maar we spraken bijna niemendal: de een wou voor den ander niet uitkomen; ~~ik~~ had zoo'n stroevigheid in de keel. Nacht vader! nacht moeder! zei ze. Nacht Geurtje! zeijen we ook, en zij liep de grachtbrug op, en wijlui keerden naar huis weêrom. Twee stappen ver daar kon 'k het niet houden; ik draaide me om, en, 't kind achterop!

Heel zachtjes: Geurtje! Ze schrok. Geurtje.... God ziet alles! Meer niks. 's Nachts sliepen we weinig, moeder en ik. Om 't kasteel was zoo'n diepe gracht, en in 't spiegelkje hadden we vroeger geen erg gehad. Onnoozel!

De maan scheen helder op de diepe kolk waar ze van 't kasteel zoo dikwijls in visschen. Ik had al een poos bij 't hooge lies gestaan, toen ik 't geklots van roerriemen hoorde. Zeker Arie die nog een fuik zet, dacht ik bij me zelf en keek naar de plek, maar — op eens werd 't heel

donker want een dikke wolk schoof juist voor de maan. Toch onnatuurlijk donker!

Eigenlijk was 't zoo onnatuurlijk niet, want weetje, er was onweêr aan de lucht, en 't lies begon ook te zwiebelen en te zwabbelen, en al meer en meer kwam de wind opsteken, en 't riemklotsen kon ik heel niet meer hooren.

Of ik moeite deed of niet, 't was me onmogelijk om naar huis te keeren, want de voeten zaten als met klemmen aan de grond. De wind werd hoe langer hoe woester; 't water van de kolk stoof op tegen den oever, en, van de roeiboot zag ik niks, niemendal. En ik kon van de plek niet weggkomen, en de pet woei me van 't hoofd.... in 't water.... ik wil haar grijpen, doch, een gil treft mijn oor. Vader! vader! roept ze. Gij weet wel wie. De boot was omgeslagen; één er uit gevallen: zij lag in mijn armen: Goddank, lieve vader, zei ze en ik: Geurtje! arme Geurtje!

Weetje, dat was 'n droom geweest.

Maar zie je, toen 't weêr avond was, toen sliep ze niet meer in de zijvleugels van 't kasteel, — nou meen ik Geurtje — nee, ze sliep gerust in de bedsteê op onze vliering met drie van de kinders, Jans, Mie en Netje. Ja, ze was de mooiste van allemaal maar, de kleinen hadden rozen op de wangen, die had Geurtje niet. Geurtje zag wit, erg wit, maar zie je, heur zieltje was óók wit gebleven. Dat is 't voornaamste! — 't Is onnoozel, nu heb ik weêr zoo'n beving in de onderlip, en 't gemoed schiet me zoo op eens in de oogen....

Wat ik zeggen wou, je vraagt wie daar woont in dat witte huisje? Ja, dat wou ik je zeggen:

Hannes had met Geurtje op school in dezelfde klasse gezeten. Gelijk op! Hannes verdiende nu hij drie-en-twintig jaar was, vier gulden in de week. Aardig voor 'n

arbeidsmensch. Hannes ploegde zoo goed met de vier als met de drie. Op 'n goeije middag kwam ie achter bij de put — Geurtje putte 'n emmer — en toen zeidie: 't Ging met ons twee in school altijd gelijk op, Geurtje; wat dunk je van verder? As Geurtje nog aan 't kasteel, en, 'k zal maar zeggen aan den lakenschen heer had gedacht, dan was 't NEE! geweest. Maar 't was JA!

Zondag avond, drie weken na den droom, zaten moeder Wimpke en ikke onder den wingerd op 'n bankje, en liepen Hannes en Geurtje vóór 't eerst twee aan twee door den bongert. — Dat was in 't jaar 55.

Als ik niet dadelijk gezeid had wie in dat huisje woont dan moest je 't eens raden. Nu hoeft dat niet meer. Mijn kind, mijn eigen kind, ze woont er met Hannes al vier jaren lang. We schrijven nu 60.

O 't is er zoo aardig in dat kleine huisje. 'k Zit er heel dikwijls 's avonds 'n uurtje bij 't vuur, en dan zie ik dat Geurtje weêr appelbloesem op de wangen heeft, en laatst... laatst kwam ze heel digt bij m'n oor en zei ze: Vader, Goddank dat ik verlost ben van den booze. U dank ik naast God! Dat zei ze. Toen ze dat gezeid had, toen kustte ik Geurtje, o ik kustte haar zoo, en Geurtje, ze nam heur kleine Harmen van den grond op, en zette 't jongske op déze knie en kustte hem ook. Toen kwam Hannes binnen.

G'en avond, zei Hannes; en zonder erg: Heb je 't nieuws al gehoord? ze zeggen de rentmeester van 't kasteel is naar huis toe gejagen; 'n schaamteloos mensch!

Geurtje verschoot. Of Hannes 't zag, dat geloof ik niet, en toen hij had uitgesproken van den rentmeester die weg was gejagen, toen stak Geurtje hem 't jongske toe en riep: Zie, Hannes, 't is zoo mooi in die oogjes te zien, heldere spiegeltjes, heel reine spiegeltjes!"

Een glazen spiegeltje is er in 't kleine huisje niet te vinden.

't Beste boek? Ja, dát is er, en de groote Meester die wist het wel:

„De kaars des ligchaams is het oog; indien dan uw oog eenvoudig is, zoo zal uw geheele ligchaam verlicht wezen. Maar indien uw oog boos is, zoo zal geheel uw ligchaaam duister zijn.” ¹

De groote Meester die wist het. Dat wist ie!

's Gravenhage,
17 Augustus 1860.

J. J. CREMER.

¹ Matth. VI: 22 en 23.